

# ATKLĀTĀ PIRMKODA PROGRAMMATŪRA EIROPAS SAVIENĪBĀ

## Kopsavilkums



2020. gada jūnijs

# ATKLĀTĀ PIRMKODA PROGRAMMATŪRA EIROPAS SAVIENĪBĀ

---

Projekta grupa:

*Michał Kazimierczak*, ekonomists, *EUIPO*

*Altair Breckwoldt Jurado*, stažieris, *EUIPO*

*Nathan Wajzman*, galvenais ekonomists, *EUIPO*

Autori vēlas pateikties *Catalina Martínez* no Spānijas Valsts pētniecības padomes (*CSIC*) un *Alex Sander* no Eiropas Brīvās programmatūras fonda par noderīgiem komentāriem par iepriekšējo šā ziņojuma projektu.

Vāka ilustrācijas autors ir *Gerd Altmann*. Ilustrācija ir licencēta saskaņā ar *Pixabay* licences noteikumiem <https://pixabay.com/es/service/license/>

## KOPSAVILKUMS

Regulā Nr. 386/2012 Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novērošanas centram (Novērošanas centrs) ir uzticēti uzdevumi, kas saistīti ar izpratnes uzlabošanu par intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) vērtību un informācijas apmaiņas veicināšanu par jauniem konkurētspējīgiem uzņēmējdarbības modeļiem, kas paplašina kultūras un radošā satura likumīgo piedāvājumu. Šajās jomās Novērošanas centrs sagatavo izpētes ziņojumus, kuros sniegta informācija par dažādiem intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanas kontekstiem un to nozīmi attiecībā uz atsevišķiem uzņēmumiem un Eiropas ekonomiku. Šajā ziņojumā galvenā uzmanība ir pievērsta atklātā pirmkoda programmatūrai (OSS), jo to bieži uzskata par alternatīvu veidu, kā organizēt inovācijas darbības programmatūras nozarē.

Šajā ziņojumā analizēts, kādā apjomā atklātā pirmkoda (OS) licences izmanto komercuzņēmumi Eiropas programmatūras nozarē, un galvenā uzmanība pievērsta tam, kā šie uzņēmumi izmanto oficiālās IĪT tiesības, lai uzturētu savus biznesa modeļus, kuros izmanto programmatūru, kas licencēta saskaņā ar OSS noteikumiem.

OSS radās, reaģējot uz programmatūras nozares attīstību, inovācijas īpatnībām šajā nozarē un neskaidrībām attiecībā uz programmatūras IĪT aizsardzību. Programmatūras inovāciju pieaugošais raksturs atvieglo koda atkārtotu izmantošanu. Tīklu ekonomiku nozīme veicina risinājumus, kas palielina programmatūras tālāku izplatīšanu. OSS popularitātes pirmsākumi meklējami agrīno programmatūras izstrādātāju kopienu pieņemtajā kultūrā dalīties ar to. Programmatūrai ir arī dažas specifiskas iezīmes, kas ne vienmēr labi atbilst pašreizējai IĪT aizsardzības sistēmai. Rezultātā uzņēmējdarbības fokuss var tikt novirzīts no pašas programmatūras uz produktiem un pakalpojumiem, kas to papildina. Tas ietekmē programmatūras uzņēmumu biznesa modeļus un veidu, kādā tie izmanto IĪT šo biznesa modeļu uzturēšanai.

Šā pētījuma galvenais ieguldījums ir tāda apsekojuma rezultātu analīze, kas veikts 1364 uzņēmumu izlasē, kuru mītnes vieta ir ES un kuri darbojas programmatūras nozarē. Šī analīze liecina, ka OSS ir kļuvusi par programmatūras uzņēmumu biznesa modeļu neatņemamu sastāvdaļu. Lielākā daļa šo uzņēmumu mudina savus darbiniekus darba laikā izstrādāt vai izmantot programmatūru, kurai ir OSS licences. Pēdējos gados lielākā daļa uzņēmumu, kas piedalījās apsekojumā, vai nu saglabāja, vai palielināja savu līdzdalību OSS izstrādē vai izmantošanā. OSS sniedz dažus taustāmus ieguvumus, neaprobežojoties tikai ar zemākām izmaksām. Iekļaujot OSS programmatūru savos biznesa modeļos, uzņēmumi var gūt stratēģisku labumu, kas saistīts ar programmatūras tālāku izplatīšanu un lielāku izmantojamo zināšanu kopumu. Apsekojuma dati liecina, ka OSS nevis ierobežo, bet gan drīzāk paplašina programmatūras uzņēmumu biznesa iespējas, un lielākā daļa no tiem OSS uzskata par iespēju, nevis par apdraudējumu to biznesa modelim. Ienākšanas rādītājs nozarē ir augsts, un daudzi jaunizveidoti uzņēmumi norāda, ka OSS bija ļoti svarīga, pieņemot lēmumu sākt uzņēmējdarbību. Vairāk nekā trešdaļai jauno OSS izstrādes vai izmantošanas uzņēmumu OSS pastāvēšanai bija izšķiroša nozīme darbības uzsākšanā.

Uzņēmumi, kas ļauj saviem darbiniekiem iesaistīties OSS izstrādē darba laikā, ir nedaudz skeptiskāki attiecībā uz pašreizējo IĪT aizsardzības sistēmu nekā viņu kolēģi, kuri ir mazāk iesaistīti OSS. Tomēr neformālas un formālas IĪT aizsardzības metodes ir svarīgas, lai tās varētu pārvērst ar OSS saistītās tirgus iespējas ienesīgos biznesa modeļos. Atbildes uz apsekojuma jautājumiem liecina, ka, jo lielāka ir licenču

pārdošanas ieņēmumu daļa OSS izstrādes uzņēmumos, jo intensīvāk tiek izmantotas patentētās licences. Uzņēmumi, kuru ieņēmumi no licenču pārdošanas ir salīdzinoši mazāki, programmatūras izplatīšanai biežāk izmanto nepatentētas licences. Tomēr to stimuli, lai veicinātu OSS izveidi, balstās uz tādu IĻ aizsardzību, kas iestrādāti pakalpojumos un produktos, kuri papildina OSS. Šajos uzņēmumos vispopulārākās stratēģijas pamatā ir tādu pakalpojumu izstrāde, kas papildina OSS, vai programmatūras iestrādāšana taustāmos produktos.

Ir dažas atšķirības dažādu IĻ aizsardzības pasākumu izmantošanā un efektivitātes novērtēšanā atkarībā no iesaistīšanās OSS. Lai gan uzņēmumi, kas nav OSS uzņēmumi, vairāk paļaujas uz patentiem, komercnoslēpumiem un dizainparaugiem, OSS izstrādes uzņēmumi vairāk paļaujas uz autortiesībām, interneta domēnu nosaukumiem un neformāliem IĻ aizsardzības pasākumiem. Preču zīmju izmantošana dažādās uzņēmumu grupās ir gandrīz vienāda. Atšķirība uzņēmumu vidū nav tik acīmredzama, novērtējot dažādu IĻ aizsardzības pasākumu efektivitāti. Faktiski OSS izstrādājošu uzņēmumu daļa uzņēmumu vidū, kuri novērtē autortiesības, preču zīmes un dizainparaugus kā efektīvus savu produktu un pakalpojumu aizsardzības pasākumus, ir lielāka nekā to uzņēmumu daļa, kas nav OSS uzņēmumi. Tas liecina, ka uzņēmumi, kas iesaistīti OSS izstrādē, var atteikties no patentētas programmatūras licencēšanas, paļaujoties uz IĻ aizsardzību citām to biznesa modeļu daļām.

Apsekojuma atbilžu analīze liecina, ka uzņēmumu iesaistīšanos OSS virza pragmatisms, kas saistīts ar zemākām izmaksām un stratēģiskajām priekšrocībām, ko rada OSS izstrādes decentralizētais process, nevis ideoloģiskie motīvi. Programmatūras, kas licencēta OS ietvaros, izstrāde un izmantošana sniedz labumu uzņēmumiem, paverot jaunas uzņēmējdarbības iespējas, kuru pamatā ir pakalpojumi un produkti, kas papildina OSS. Tas nāk par labu arī OSS kopienām, jo uzņēmumu komerciālās intereses nodrošina stabilākas un ilgtermiņa OS programmatūras izstrādes perspektīvas.

OSS pārvaldība un uz OSS balstīto uzņēmējdarbības modeļu efektivitāte lielā mērā ir atkarīga no tā, vai lietotāji ievēro OSS licences noteikumus un autortiesību noteikumus. Tas liecina par pašreizējās IĻT sistēmas daudzpusīgumu, kas ļauj izveidot jaunas inovācijas pārvaldības metodes, kuras veicina inovatīvu produktu plašāku izplatīšanu, vienlaikus saglabājot uzņēmumu spēju gūt labumu no to inovācijām.



## ATKLĀTĀ PIRMKODA PROGRAMMATŪRA EIROPAS SAVIENĪBĀ